

Polskie Forum
Osób Niepełnosprawnych

Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych

wraz z Protokołem Fakultatywnym

Konwencja została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne
Narodów Zjednoczonych w dniu 13 grudnia 2006 roku,
rezolucją 61/106.

Konwencja została otwarta do podpisu 30 marca 2007 roku.

30 marca 2007 roku została podpisana przez przedstawiciela
Rządu Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 3 maja 2008 roku, po ratyfikowaniu jej przez 20 państw,
Konwencja weszła w życie.

*Konwencja Narodów Zjednoczonych
o prawach osób niepełnosprawnych*

**Polskie Forum
Osób Niepełnosprawnych**

Preambuła

Państwa-Strony poniższej Konwencji:

- a. *powołując się* na zasady proklamowane w Karcie Narodów Zjednoczonych, które uznają godność, wartość oraz równe i niezbywalne prawa wszystkich członków rodziny ludzkiej jako podstawy wolności, sprawiedliwości i pokoju na świecie,
- b. *biorąc pod uwagę*, że Narody Zjednoczone w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i Międzynarodowych Paktach Praw Człowieka proklamowały i uzgodniły, iż każdej jednostce ludzkiej przysługują te same prawa i swobody określone w powyższych dokumentach, bez względu na jakiegokolwiek różnice między ludźmi,
- c. *potwierdzając* uniwersalność, niepodzielność, współzależność i istnienie wzajemnych powiązań pomiędzy wszystkimi fundamentalnymi wolnościami i prawami człowieka oraz potrzebę zagwarantowania wszystkim osobom niepełnosprawnym nieograniczonego dostępu do nich bez dyskryminacji,
- d. *przywołując* Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, Międzynarodową Konwencję w Sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Rasowej, Konwencję w Sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet, Konwencję w Sprawie Zakazu Stosowania Tortur oraz Innego Okrutnego, Nieludzkiego lub Poniżającego Traktowania albo Karania, Konwencję Praw Dziecka, Międzynarodową Konwencję dotyczącą ochrony praw migrujących pracowników i członków ich rodzin,
- e. *uznając*, że niepełnosprawność jest koncepcją ewoluującą i że jest wynikiem interakcji pomiędzy osobami z dysfunkcjami a barierami środowiskowymi i wynikającymi z postaw ludzkich, które są przeszkodą dla pełnego i skutecznego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym na równych zasadach z innymi obywatelami,
- f. *uznając* wagę zasad i wytycznych zawartych w Światowym Programie Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i w Standardowych Zasadach Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i ich wpływ na promowanie, opracowywanie i ewaluację polityki, programów i działań mających na celu dalsze wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, na szczeblu narodowym, regionalnym i międzynarodowym,

- g. *podkreślając* wagę włączenia kwestii dotyczących osób niepełnosprawnych do głównego nurtu polityki państw jako integralnej części strategii mających na celu zapewnienie trwałego rozwoju,
- h. *uznając również*, że dyskryminacja wobec jakiegokolwiek osoby ze względu na jej niepełnosprawności jest wykroczeniem przeciwko godności i wartości człowieka,
- i. *biorąc pod uwagę* różnorodność osób niepełnosprawnych,
- j. *uznając* potrzebę promowania i ochrony praw człowieka wszystkich osób niepełnosprawnych, również tych, które wymagają bardziej intensywnego wsparcia,
- k. *zaniepokojone* tym, że pomimo różnych instrumentów działania i podejmowanych kroków, osoby niepełnosprawne nadal spotykają się z barierami uniemożliwiającymi im pełne uczestnictwo w życiu społecznym, jak również nieustannym naruszaniem przysługujących im praw na całym świecie,
- l. *doceniając* wagę międzynarodowej współpracy mającej na celu poprawę warunków życia osób niepełnosprawnych w każdym kraju, a szczególnie w krajach rozwijających się,
- m. *doceniając* cenny potencjalny i poczyniony wkład osób niepełnosprawnych w pomyślność i różnorodność społeczności, w których żyją i uznając, że promowanie korzystania z pełni praw człowieka i fundamentalnych swobód przez osoby niepełnosprawne wzmocni ich poczucie przynależności i przyczyni się do rozwoju społeczeństwa na szczeblu ogólnoludzkim, społecznym i gospodarczym oraz zlikwidowania problemu ubóstwa,
- n. *uznając* wagę indywidualnej autonomii osób niepełnosprawnych i ich samodzielności, w tym swobody dokonywania własnych wyborów,
- o. *biorąc pod uwagę* fakt, iż osoby niepełnosprawne powinny mieć szansę aktywnego uczestnictwa w procesach decyzyjnych dotyczących polityki i programów, w tym również tych, które ich bezpośrednio dotyczą,
- p. *zaniepokojone* trudną sytuacją, w jakiej znajdują się osoby niepełnosprawne, wobec których stosuje się często i w szerokim zakresie dyskryminację ze względu na ich przynależność rasową, kolor skóry, płeć, język, religię, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe, etniczne, rdzenne lub społeczne, jak również ze względu na status majątkowy, wynikający z urodzenia, wieku lub inny,

- q. *świadome* tego, iż niepełnosprawne kobiety i dziewczęta często są bardziej narażone na ryzyko stania się ofiarą przemocy, gwałtu, zaniedbania, znęcania się czy wykorzystywania, zarówno w środowisku domowym jak i poza nim,
- r. *uznając* pełne prawo dzieci niepełnosprawnych do korzystania z fundamentalnych swobód i praw człowieka na równi z innymi dziećmi, i powołując się na związane z nimi zobowiązania podjęte przez Państwa-Strony Konwencji Praw Dziecka,
- s. *podkreślając* potrzebę wzięcia pod uwagę kwestii płci w dążeniu do umożliwienia osobom niepełnosprawnym korzystania z fundamentalnych swobód i wszelkich praw człowieka,
- t. *podkreślając* fakt, że większość osób niepełnosprawnych żyje w warunkach ubóstwa oraz uznając w związku z tym wielką potrzebę zajęcia się problemem negatywnego wpływu ubóstwa na osoby niepełnosprawne,
- u. *nie zapominając*, że warunki pokoju i bezpieczeństwa oparte na pełnym poszanowaniu celów i zasad zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych i na respektowaniu stosownych instrumentów chroniących prawa człowieka są niezbędne dla pełnej ochrony osób niepełnosprawnych, w szczególności w czasie trwania konfliktów zbrojnych i obcej okupacji,
- v. *uznając* wagę dostępności do środowiska fizycznego, społecznego, ekonomicznego i kulturalnego, do zdrowia i edukacji oraz informacji i środków komunikacji dla umożliwienia osobom niepełnosprawnym korzystania w pełni z praw człowieka i fundamentalnych swobód,
- w. *uświadamiając sobie*, że jednostka posiadająca zobowiązania wobec innych jednostek i społeczności, do której przynależy ma obowiązek promować i przestrzegać praw określonych w Międzynarodowej Karcie Praw Człowieka,
- x. *przekonane* o tym, iż rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczną i przysługuje jej ochrona ze strony społeczeństwa i Państwa oraz że osoby niepełnosprawne i członkowie ich rodzin powinni otrzymywać niezbędną ochronę i pomoc tak, aby rodziny mogły przyczynić się do pełnego i równego korzystania z praw osób niepełnosprawnych,
- y. *przekonane*, iż pełna i integralna konwencja międzynarodowa mająca na celu promocję i ochronę praw i godności osób niepełnosprawnych przyczyni się znacząco do zaradzenia wysoce niekorzystnej sytuacji społecznej osób niepełnosprawnych i będzie promować ich aktywność w sferze obywatelskiej, politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturalnej na zasadzie równych szans, zarówno w krajach rozwijających się jak i uprzemysłowionych,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Cel

Niniejsza Konwencja ma na celu promowanie, ochronę oraz umożliwienie wszystkim osobom niepełnosprawnym nieograniczonego korzystania z wszystkich fundamentalnych swobód i praw człowieka oraz promowanie poszanowania ich godności osobistej.

Do osób niepełnosprawnych zaliczają się osoby z długotrwale obniżoną sprawnością fizyczną, umysłową, intelektualną lub sensoryczną, która w interakcji z różnymi barierami może ograniczać ich pełne i efektywne uczestnictwo w życiu społecznym na równych zasadach z innymi obywatelami.

Artykuł 2

Definicje

Dla celów niniejszej Konwencji:

„Komunikacja” oznacza języki, tekst wyświetlany, alfabet Braille’a, komunikację dotykową, duży druk, dostępne multimedia, jak również środki przekazu: pisane, słuchowe, wyrażane prostym i zrozumiałym językiem, czytane przez lektora oraz wspomagające i alternatywne sposoby komunikacji, środki i formaty, łącznie z dostępną technologią informacyjną i komunikacyjną;

„Język” odnosi się zarówno do języka mówionego jak i migowego oraz innych form przekazu niewerbalnego;

„Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność” oznacza wszelkie formy różnicowania, wykluczania lub ograniczania ze względu na niepełnosprawność, których celem lub wynikiem jest utrudnienie lub uniemożliwienie uznania, korzystania lub egzekwowania wszelkich praw człowieka i fundamentalnych swobód, na równych zasadach z innymi obywatelami, w sferze politycznej, gospodarczej, społecznej, kulturowej, obywatelskiej i innej. Definicja obejmuje wszelkie przejawy dyskryminacji, w tym odmowę racjonalnego dostosowania środowiska do szczególnych potrzeb osób niepełnosprawnych;

„Racjonalne dostosowanie” oznacza konieczne i stosowne modyfikacje i adaptacje niepociągające za sobą nieproporcjonalnych i niewłaściwych utrudnień, które to modyfikacje i adaptacje są niezbędne w określonych przypadkach dla zapewnienia osobom niepełnosprawnym możliwości egzekwowania i korzystania z wszystkich praw człowieka i fundamentalnych swobód.

„Uniwersalne projektowanie” odnosi się do takich rozwiązań, które są użyteczne dla wszystkich ludzi w jak największym zakresie, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznych zmian. Termin ten odnosi się do produktów, środowisk, programów i usług, i nie wyklucza urządzeń pomocniczych dla poszczególnych grup osób niepełnosprawnych.

Artykuł 3

Zasady ogólne

Niniejsza Konwencja opiera się na następujących zasadach:

- a. poszanowania godności osobistej, indywidualnej autonomii, w tym swobody dokonywania własnych wyborów oraz poszanowania niezależności jednostki;
- b. niedyskryminacji;
- c. pełnego i efektywnego uczestnictwa w życiu społecznym i integracji społecznej;
- d. poszanowania odmienności oraz akceptacji osób niepełnosprawnych jako mających wkład w różnorodność rodziny ludzkiej i w człowieczeństwo;
- e. równych szans;
- f. dostępności;
- g. równości pomiędzy kobietami i mężczyznami;
- h. poszanowania dla rozwijającego się potencjału dzieci niepełnosprawnych i poszanowania prawa dzieci niepełnosprawnych do zachowania swojej tożsamości.

Artykuł 4

Ogólne zobowiązania

1. Państwa-Strony zobowiązują się zapewnić i promować pełną realizację wszystkich praw człowieka i fundamentalnych swobód przez osoby niepełnosprawne, bez jakiegokolwiek formy dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność. W tym celu, Państwa-Strony podejmują się:
 - a. przyjąć wszystkie stosowne legislacyjne, administracyjne i inne środki dla wdrożenia praw wymienionych w niniejszej Konwencji;

- b. podjąć odpowiednie kroki, w tym legislacyjne w celu zniesienia lub modyfikacji istniejących praw, regulacji, zwyczajów i praktyk, które dyskryminują osoby niepełnosprawne;
 - c. uwzględnić ochronę i promocję praw osób niepełnosprawnych we wszystkich swoich programach i strategiach działania;
 - d. powstrzymać się od angażowania w jakiegokolwiek działania niezgodne z niniejszą Konwencją i zapewnić działanie zgodne z niniejszą Konwencją ze strony władz publicznych i instytucji;
 - e. podejmować wszelkie stosowne środki celem wyeliminowania przejawów dyskryminacji osób niepełnosprawnych ze względu na niepełnosprawność przez jakiegokolwiek osoby, organizacje lub prywatne przedsiębiorstwa;
 - f. przeprowadzać i promować badania i rozwój produktów, usług, sprzętu i udogodnień zaprojektowanych w sposób uniwersalny, zgodnie z definicją zapisaną w artykule 2 niniejszej Konwencji, wymagających minimalnych kosztów i dostosowania, aby sprostać potrzebom osób niepełnosprawnych, promować ich dostępność i wykorzystywanie oraz promować projektowanie uniwersalne w opracowywaniu standardów i wytycznych;
 - g. przeprowadzać i promować badania i rozwój jak również dostępność i wykorzystanie nowych technologii, w tym technologii informacyjnych i komunikacyjnych, urządzeń ułatwiających mobilność, urządzeń i technologii pomocniczych odpowiednich dla osób niepełnosprawnych, dając pierwszeństwo technologiom przystępnym finansowo;
 - h. zapewnić osobom niepełnosprawnym dostęp do informacji na temat urządzeń i pomocy umożliwiających mobilność, technologii pomocniczych, w tym najnowszych osiągnięć techniki, jak również innych form pomocy, usług pomocniczych i udogodnień;
 - i. promować organizację szkoleń osób pracujących z ludźmi niepełnosprawnymi w zakresie praw określonych w niniejszej Konwencji tak, aby można było zapewnić osobom niepełnosprawnym lepszą pomoc i usługi gwarantowane poprzez wyżej wymienione prawa.
2. W odniesieniu do praw gospodarczych, socjalnych i kulturalnych każde Państwo-Strona zobowiązuje się podjąć kroki w maksymalnym zakresie swoich możliwości a w razie potrzeby w ramach współpracy międzynarodowej, w celu pełnej realizacji tych praw bez

szkody dla zobowiązań zawartych w niniejszej Konwencji, które mają bezpośrednie zastosowanie, zgodnie z przepisami prawa międzynarodowego.

3. Przy opracowywaniu i wdrażaniu postanowień prawnych i strategii implementacji postanowień niniejszej Konwencji, jak również przy innych procesach decyzyjnych dotyczących kwestii związanych z osobami niepełnosprawnymi, Państwa-Strony będą ściśle współpracować z osobami niepełnosprawnymi i aktywnie angażować osoby niepełnosprawne, w tym dzieci niepełnosprawne, poprzez reprezentujące je organizacje.
4. Niniejsza Konwencja nie będzie miała wpływu na jakiegokolwiek postanowienia bardziej korzystne dla realizacji praw osób niepełnosprawnych, zawarte w przepisach prawnych obowiązujących w danym Państwie-Stronie lub w przepisach prawa międzynarodowego obowiązujących w danym Państwie-Stronie. Żadne z praw człowieka i fundamentalnych swobód, uznanych i istniejących w Państwach-Stronach przed ratyfikowaniem niniejszej Konwencji zgodnych z prawem, konwencjami, regulacjami lub prawem zwyczajowym nie zostanie ograniczone ani naruszone pod pretekstem, iż niniejsza Konwencja nie uznaje takich praw i swobód lub uznaje je w mniejszym zakresie.
5. Postanowienia niniejszej Konwencji będą respektowane we wszystkich częściach państw federalnych bez żadnych ograniczeń lub wyjątków.

Artykuł 5

Równość i niedyskryminacja

1. Państwa-Strony uznają, iż wszystkie osoby są równe w obliczu prawa i przysługuje im bez żadnego wyjątku ochrona prawna i korzystanie z prawa na równych zasadach.
2. Państwa-Strony zakazą wszelkiej dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność i zagwarantują wszystkim osobom niepełnosprawnym jednakową i skuteczną ochronę prawną przed dyskryminacją z jakichkolwiek względów.
3. Aby promować równość i eliminować dyskryminację Państwa-Strony podejmą stosowne kroki dla zagwarantowania racjonalnego dostosowania.
4. Szczególne kroki konieczne do przyspieszenia lub osiągnięcia faktycznej równości osób niepełnosprawnych nie będą traktowane jako dyskryminacja w rozumieniu niniejszej Konwencji.

Artykuł 6

Niepełnosprawne kobiety

1. Państwa-Strony uznają, iż kobiety i dziewczęta niepełnosprawne są obiektami zwielokrotnionych form dyskryminacji i będą podejmować kroki mające na celu umożliwienie im korzystania z wszystkich fundamentalnych swobód i praw człowieka.
2. Państwa-Strony podejmą wszelkie stosowne kroki dla zapewnienia kobietom pełnego rozwoju, postępu i umocnienia pozycji społecznej w celu zagwarantowania im pełnej dostępności do fundamentalnych swobód i praw człowieka określonych w niniejszej Konwencji.

Artykuł 7

Dzieci niepełnosprawne

1. Państwa-Strony podejmą wszelkie niezbędne kroki mające na celu umożliwienie dzieciom niepełnosprawnym korzystania z fundamentalnych swobód i praw człowieka na równych zasadach z innymi dziećmi.
2. We wszelkich podejmowanych działaniach mających związek z dziećmi niepełnosprawnymi, nadrzędnym priorytetem będzie dobro dzieci.
3. Państwa-Strony zagwarantują dzieciom niepełnosprawnym prawo do wyrażania swoich poglądów w sprawach ich dotyczących, na równych zasadach z innymi dziećmi. Poglądy te będą traktowane z powagą właściwą dla ich wieku i dojrzałości. Pomoc odpowiednia do wieku dzieci i rodzaju ich niepełnosprawności będzie im zapewniona tak aby mogły one realizować powyższe prawo.

Artykuł 8

Podnoszenie świadomości społecznej

1. Państwa-Strony zobowiązują się podjąć natychmiastowe, skuteczne i stosowne działania, aby:
 - a. podnieść świadomość społeczną dotyczącą osób niepełnosprawnych, również na poziomie rodziny, celem szerzenia poszanowania ich praw i godności;
 - b. zwalczać stereotypy, uprzedzenia i szkodliwe praktyki wobec osób niepełnosprawnych również tych, które wynikają z różnicy płci i wieku, we wszystkich dziedzinach życia;
 - c. promować świadomość potencjału i wkładu w życie społeczne osób niepełnosprawnych.

2. Kroki podejmowane w tym celu obejmują:
 - a. inicjowanie i prowadzenie skutecznych kampanii na rzecz budzenia świadomości społecznej mających na celu:
 - i. zwiększanie otwartości wobec praw osób niepełnosprawnych;
 - ii. promowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych i większą świadomość społeczną wobec nich;
 - iii. promowanie uznania dla umiejętności, zasług i zdolności osób niepełnosprawnych oraz ich wkładu w rynek i miejsce pracy;
 - b. szerzenie postaw poszanowania dla praw osób niepełnosprawnych na wszystkich poziomach systemu edukacyjnego, w tym u jak najmłodszych dzieci;
 - c. zachęcanie wszystkich mediów, aby przedstawiały obraz osób niepełnosprawnych w sposób zgodny z celem niniejszej Konwencji;
 - d. promowanie programów podnoszących poziom świadomości na temat osób niepełnosprawnych i ich praw.

Artykuł 9

Dostępność

1. Aby umożliwić osobom niepełnosprawnym samodzielne życie i pełne uczestnictwo we wszystkich sferach życia, Państwa-Strony podejmą stosowne kroki celem zapewnienia osobom niepełnosprawnym dostępu, na równych zasadach z innymi obywatelami, do środowiska fizycznego, transportu, informacji i komunikacji międzyludzkiej, w tym technologii i systemów komunikacyjnych i informacyjnych oraz do innych udogodnień i usług oferowanych całemu społeczeństwu, zarówno w środowiskach miejskich, jak i wiejskich. Te działania, włącznie z rozpoznawaniem i usuwaniem przeszkód i barier na drodze do dostępności będą dotyczyć między innymi:
 - a. budynków, dróg, środków transportu oraz innych obiektów, w tym szkół, mieszkalnictwa, ośrodków medycznych i miejsc pracy;
 - b. usług informacyjnych, komunikacyjnych i innych, w tym usług elektronicznych, jak również usług w zakresie pomocy w nagłych wypadkach.
2. Państwa-Strony podejmą również stosowne kroki w celu:

- a. rozwoju, propagowania i monitorowania procesu wdrażania minimum standardów i wytycznych dotyczących udogodnień i usług oferowanych całemu społeczeństwu;
- b. dopilnowania, aby przedsiębiorstwa sektora prywatnego oferujące usługi całemu społeczeństwu wzięły pod uwagę wszelkie aspekty dostępności tych usług dla osób niepełnosprawnych;
- c. zapewnienia szkoleń dla interesariuszy zainteresowanych kwestiami dostępności środowiska dla osób niepełnosprawnych;
- d. zapewnienia oznakowania w alfabecie Braille'a oraz w formie łatwej do czytania i zrozumienia w budynkach i innych obiektach publicznych;
- e. zapewnienia formy pomocy ze strony innych osób i pośredników, w tym przewodników, lektorów oraz profesjonalnych tłumaczy języka migowego, aby ułatwić osobom niepełnosprawnym dostęp do budynków i innych obiektów publicznych;
- f. promowania innych stosownych form pomocy i wsparcia dla osób niepełnosprawnych, aby zapewnić im dostęp do informacji;
- g. promowania dostępu osób niepełnosprawnych do najnowszych technologii oraz systemów informacyjnych i komunikacyjnych, w tym do internetu;
- h. promowania projektowania, rozwoju, produkcji i dystrybucji dostępnych technologii oraz systemów informacyjnych i komunikacyjnych, począwszy od etapu początkowego tak, aby stały się one osiągalne po minimalnych kosztach.

Artykuł 10

Prawo do życia

Państwa-Strony potwierdzają, iż każda istota ludzka ma niezbywalne prawo do życia oraz że podejmą stosowne kroki celem umożliwienia osobom niepełnosprawnym skutecznego egzekwowania wyżej wymienionego prawa na równych zasadach z innymi obywatelami.

Artykuł 11

Sytuacje zagrożenia i pomoc humanitarna

Państwa-Strony, zgodnie z ustawodawstwem międzynarodowym, w tym międzynarodowym prawem dotyczącym pomocy humanitarnej i praw człowieka podejmą wszelkie konieczne kroki w celu zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa osobom niepełnosprawnym w sytuacjach zagrożenia,

w tym w sytuacjach konfliktu zbrojnego, katastrof naturalnych oraz w sytuacjach wymagających udzielenia pomocy humanitarnej.

Artykuł 12

Równość wobec prawa

1. Państwa-Strony potwierdzają, że osoby niepełnosprawne mają prawo do uznania ich w każdym miejscu za podmioty prawa.
2. Państwa-Strony stwierdzają, iż osoby niepełnosprawne mają taką samą zdolność do czynności prawnych we wszystkich aspektach życia jak inni obywatele.
3. Państwa-Strony podejmą właściwe kroki, aby zapewnić dostęp osobom niepełnosprawnym do pomocy, jakiej mogą wymagać w korzystaniu ze swojej zdolności do czynności prawnych.
4. Państwa-Strony zagwarantują, iż wszystkie środki i działania odnoszące się do korzystania ze zdolności do czynności prawnych zapewnią właściwe i efektywne instrumenty stanowiące ochronę przed nadużyciami, zgodnie z międzynarodowym ustawodawstwem dotyczącym praw człowieka. Te instrumenty ochronne zagwarantują to, że środki i działania odnoszące się do korzystania ze zdolności do czynności prawnych będą podejmowane w poszanowaniu praw, woli i preferencji danej osoby, zapobiegają konfliktowi interesów i wywieraniu nadmiernego wpływu, będą proporcjonalne i dopasowane do okoliczności w jakich dana osoba się znajduje, będą stosowane możliwie jak najkrócej oraz będą podlegać regularnej rewizji przez kompetentny i bezstronny organ lub władze sądownicze. Instrumenty te będą proporcjonalne do stopnia, w jakim wyżej wymienione działania i środki oddziałują na prawa i interesy tej osoby.
5. Zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu Państwa-Strony podejmą wszelkie stosowne i skuteczne działania dla zapewnienia osobom niepełnosprawnym równego prawa do własności lub dziedziczenia własności, sprawowania kontroli nad własnymi sprawami finansowymi oraz równego dostępu do pożyczek bankowych, kredytów hipotecznych i innych form kredytów finansowych na równych zasadach z innymi obywatelami oraz zagwarantują, że osoby niepełnosprawne nie będą arbitralnie pozbawiane swojej własności.

Artykuł 13

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości

1. Państwa-Strony zagwarantują osobom niepełnosprawnym skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości na równych zasadach z innymi obywatelami, w tym poprzez zapewnienie proceduralnych i odpowiednich dla wieku dostosowań, aby umożliwić osobom niepełnosprawnym pośrednie lub bezpośrednie uczestnictwo w postępowaniu prawnym, również w roli świadka, w tym na etapie śledztwa i w innych, wstępnych fazach postępowania.
2. Aby zapewnić osobom niepełnosprawnym skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości Państwa-Strony będą promować właściwe szkolenia dla pracowników wymiaru sprawiedliwości, w tym pracowników policji i zakładów karnych.

Artykuł 14

Wolność i bezpieczeństwo osobiste

1. Państwa-Strony zapewnią osobom niepełnosprawnym, na równych zasadach z innymi obywatelami:
 - a. realizację prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego;
 - b. iż nie zostaną one bezprawnie i arbitralnie pozbawione wolności i że pozbawienie wolności będzie odbywać się zgodnie z prawem, a niepełnosprawność w żadnym przypadku nie będzie uzasadnieniem pozbawienia wolności.
2. Państwa-Strony zagwarantują, że w razie pozbawienia osoby niepełnosprawnej wolności w drodze jakiegokolwiek procesu, będą jej przysługiwać prawa gwarantowane przez międzynarodowe ustawodawstwo dotyczące praw człowieka oraz będzie ona traktowana w zgodzie z celami i zasadami zawartymi w niniejszej Konwencji, w tym z zasadą racjonalnego dostosowania.

Artykuł 15

Wolność od tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania

1. Nikt nie stanie się obiektem tortur oraz okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania lub karania, a w szczególności nie zostanie poddany medycznym lub naukowym eksperymentom bez wyrażenia na to zgody.

2. Państwa-Strony podejmą działania ustawodawcze, administracyjne, sądownicze oraz innego typu po to, by zapewnić osobom niepełnosprawnym na równych zasadach z innymi obywatelami ochronę przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Artykuł 16

Wolność od wyzysku, przemocy i wykorzystywania

1. Państwa-Strony podejmą stosowne działania ustawodawcze, administracyjne, społeczne, edukacyjne i inne, w tym z uwzględnieniem kwestii płci tak, aby zapewnić osobom niepełnosprawnym ochronę przed wszelkimi formami wyzysku, przemocy i wykorzystywania, zarówno w ich środowisku domowym jak i poza nim.
2. Państwa-Strony podejmą również odpowiednie kroki, aby zapobiec wszelkim formom wyzysku, przemocy i wykorzystywania, poprzez między innymi odpowiednią pomoc i wsparcie osób niepełnosprawnych, ich rodzin i opiekunów, z uwzględnieniem kwestii wieku i płci oraz poprzez udostępnianie informacji i edukacji dotyczącej unikania, rozpoznawania i zgłaszania przypadków wyzysku, przemocy i wykorzystywania. Państwa-Strony zagwarantują, iż pomoc w powyższym zakresie będzie uwzględniała kwestie wieku, płci i rodzaj niepełnosprawności.
3. Mając na celu zapobieganie wszelkim formom wyzysku, przemocy i wykorzystywania Państwa-Strony zapewnią monitoring działań i programów dla osób niepełnosprawnych poprzez niezależne i kompetentne organy.
4. Państwa-Strony podejmą właściwe kroki wspierające powrót do zdrowia psychicznego, umysłowego i somatycznego, rehabilitację i reintegrację społeczną osób niepełnosprawnych, które stały się ofiarami jakiegokolwiek formy wyzysku, przemocy i wykorzystywania, w tym poprzez służby mające zapewnić osobom niepełnosprawnym ochronę. Proces powrotu do zdrowia i reintegracji będzie odbywał się w środowisku, w którym istnieje poszanowanie zdrowia, dobra, godności i autonomii osób niepełnosprawnych i które uwzględnia ich szczególne potrzeby wynikające z płci lub wieku.
5. Państwa-Strony przygotowują do wdrożenia skuteczne regulacje prawne i strategię, w tym regulacje i strategię uwzględniającą sprawy kobiet i dzieci, aby przypadki wyzysku, przemocy i wykorzystywania osób niepełnosprawnych mogły zostać zidentyfikowane, zbadane i w razie konieczności ścigane na drodze sądowej.

Artykuł 17

Ochrona integralności osobistej

Każda osoba niepełnosprawna ma prawo do szacunku dla swojej integralności fizycznej i umysłowej na równych zasadach z innymi obywatelami.

Artykuł 18

Swoboda przemieszczania się i wyboru obywatelstwa

1. Państwa-Strony uznają prawa osób niepełnosprawnych do swobody przemieszczenia się, wyboru miejsca zamieszkania i obywatelstwa na równych zasadach z innymi obywatelami oraz zagwarantują, że:
 - a. Osoby niepełnosprawne będą miały prawo do przyjmowania i zmiany obywatelstwa, i nie będzie ich można pozbawić obywatelstwa arbitralnie lub ze względu na niepełnosprawność;
 - b. Nie będzie można pozbawić osób niepełnosprawnych z powodu niepełnosprawności prawa do nabywania, posiadania i wykorzystywania dokumentacji poświadczającej ich obywatelstwo lub innych dokumentów tożsamości oraz wykorzystywania procedur, takich jak procedury imigracyjne, które mogą być pomocne w realizacji prawa do swobody przemieszczania się;
 - c. Osoby niepełnosprawne będą miały prawo do opuszczania jakiegokolwiek kraju, w tym własnego;
 - d. Nie będzie można pozbawić osób niepełnosprawnych arbitralnie lub z powodu niepełnosprawności prawa wjazdu do własnego kraju.
2. Niezwłocznie po urodzeniu dzieci niepełnosprawnych zostanie sporządzony ich akt urodzenia i dzieci od momentu urodzenia będą miały prawo do otrzymania imienia, uzyskania obywatelstwa oraz jeśli to możliwe do poznania swoich rodziców i pozostawiania pod ich opieką.

Artykuł 19

Samodzielne życie i integracja społeczna

Państwa-Strony niniejszej Konwencji uznają prawo wszystkich osób niepełnosprawnych do życia w społeczności i do dokonywania wyborów na równi z innymi obywatelami oraz podejmą skuteczne i stosowne działania, aby ułatwić osobom niepełnosprawnym korzystanie z wyżej wymienionego prawa oraz ich pełne włączenie i uczestnictwo w życiu społecznym, w tym zagwarantują, iż:

- a. osoby niepełnosprawne będą miały szansę wyboru miejsca zamieszkania na równych zasadach z innymi obywatelami oraz wyboru gdzie i z kim będą mieszkać, jak również nie będą zobligowane do mieszkania w określonych warunkach;
- b. osoby niepełnosprawne będą miały dostęp do szerokiego zakresu usług wspierających funkcjonowanie w środowisku domowym, lokalnym i innych, w tym indywidualnej opieki koniecznej do życia i włączenia w społeczeństwie oraz zapobiegającej izolacji i segregacji osób niepełnosprawnych;
- c. ogólnodostępne usługi i obiekty będą dostępne na równych zasadach dla osób niepełnosprawnych oraz będą dostosowane do ich potrzeb.

Artykuł 20

Mobilność

Państwa-Strony podejmą skuteczne działania mające na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym mobilności i możliwie największej samodzielności w tym zakresie, w tym poprzez:

- a. ułatwienie mobilności osobom niepełnosprawnym w sposób i w czasie przez nie określonym oraz po przystępnych cenach;
- b. ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do dobrej jakości urządzeń ułatwiających poruszanie się, technologii pomocniczych i różnych form opieki i pośrednictwa, w tym także poprzez obniżanie kosztów nabycia powyższych produktów i usług;
- c. zapewnienie szkoleń z zakresu przemieszczania się osobom niepełnosprawnym oraz specjalistom pracującym z osobami niepełnosprawnymi;
- d. zachęcanie producentów urządzeń pomocniczych służących polepszeniu mobilności osób z niepełnosprawnością, aby brali pod uwagę wszelkie aspekty związane z mobilnością osób niepełnosprawnych.

Artykuł 21

Wolność wypowiedzi i swoboda wyrażania poglądów oraz dostęp do informacji

Państwa-Strony podejmą wszelkie właściwe działania umożliwiające osobom niepełnosprawnym egzekwowanie swoich praw do wolności słowa i wyrażania poglądów, w tym swobody uzyskiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i idei na równych zasadach z innymi członkami

społeczeństwa, za pomocą wszelkich środków komunikacji międzyludzkiej określonych w artykule 2 niniejszej Konwencji, w tym poprzez:

- a. dostarczanie osobom niepełnosprawnym informacji przeznaczonych dla ogółu społeczeństwa w dostępnym formacie i za pomocą środków przekazu odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, bez opóźnień i dodatkowych kosztów;
- b. akceptowanie i umożliwienie korzystania w sytuacjach oficjalnych z języka migowego, pisma Braille'a, wspomagających i alternatywnych sposobów komunikacji oraz wszelkich innych środków, sposobów i formatów komunikacji wybranych przez osoby niepełnosprawne;
- c. nakłanianie prywatnych usługodawców świadczących usługi dla ogółu społeczeństwa, w tym dostawców usług internetowych, aby dostarczali informacje i usługi w formie dostępnej i przydatnej dla osób niepełnosprawnych;
- d. zachęcanie środków masowego przekazu, w tym dostawców informacji poprzez Internet, aby udostępniały swoje usługi osobom niepełnosprawnym;
- e. uznanie i promocję języków migowych.

Artykuł 22

Poszanowanie prywatności

1. Żadna osoba niepełnosprawna niezależnie od miejsca zamieszkania lub warunków życia nie będzie narażona na arbitralne i bezprawne naruszanie prywatności własnej, swojej rodziny, domu i korespondencji lub innej formy komunikacji międzyludzkiej, ani na bezprawne ataki na swoją cześć i reputację. Osobom niepełnosprawnym przysługuje ochrona prawna przed powyższymi atakami i naruszaniem prywatności.
2. Państwa-Strony będą chronić dane osobowe oraz informacje dotyczące choroby i rehabilitacji osób niepełnosprawnych na równych zasadach z innymi członkami społeczeństwa.

Artykuł 23

Poszanowanie życia rodzinnego i domowego

2. Państwa-Strony podejmą skuteczne i właściwe działania mające na celu eliminację dyskryminacji wobec osób niepełnosprawnych we wszelkich kwestiach odnoszących się do sfery małżeństwa, rodziny, rodzicielstwa i związków, na równych zasadach z innymi obywatelami, aby zagwarantować:

- a. Prawo wszystkim osobom niepełnosprawnym zdolnym do zawarcia związku małżeńskiego, do wejścia w związek małżeński i założenia rodziny na zasadach całkowitej dobrowolności i zgody przyszłych małżonków;
 - b. Prawo osób niepełnosprawnych do podejmowania nieprzymuszonej i odpowiedzialnej decyzji dotyczącej czasu wydania na świat oraz liczby potomstwa, oraz prawo do informacji stosownej do wieku odbiorców, dotyczącej edukacji seksualnej i planowania rodziny, jak również środki do realizacji wyżej wymienionych praw;
 - c. Zachowanie zdolności rozrodczej osób niepełnosprawnych, w tym dzieci, na równych zasadach z innymi obywatelami.
3. Państwa-Strony zagwarantują prawa i obowiązki osób niepełnosprawnych w zakresie opieki prawnej, kurateli, powiernictwa, adopcji dzieci i podobnych instytucji tam, gdzie istnieją one w krajowym ustawodawstwie, przy czym we wszystkich przypadkach dobro dziecka będzie wartością nadrzędną. Państwa-Strony udzielą stosownej pomocy osobom niepełnosprawnym w realizacji obowiązków związanych z wychowaniem dzieci.
 4. Państwa-Strony zagwarantują prawa dzieci niepełnosprawnych w zakresie życia rodzinnego. Mając na celu realizację tych praw oraz zapobieganie ukrywaniu, porzucaniu, zaniedbaniu i segregacji dzieci niepełnosprawnych, Państwa-Strony zobowiążą się do wczesnego rozpowszechniania obszernych informacji, oferowania szeroko zakrojonych usług i udzielania wsparcia dzieciom niepełnosprawnym i ich rodzinom.
 5. Państwa-Strony zagwarantują, iż dzieci niepełnosprawne nie będą oddzielane od rodziców wbrew woli tych drugich chyba, że tak postanowią kompetentne władze na podstawie oceny sądu, według której taka separacja jest konieczna w imię najlepiej pojętego interesu dziecka, zgodnie z prawem i stosownymi procedurami. W żadnym przypadku dziecko nie zostanie odseparowane od rodziców z powodu niepełnosprawności dziecka, jednego lub obojga rodziców.
 6. W sytuacji, gdy członkowie najbliższej rodziny nie są w stanie sprawować opieki nad dzieckiem Państwa-Strony podejmą wszelkie działania, aby zapewnić odpowiednią alternatywną opiekę nad dzieckiem w ramach dalszej rodziny, a jeśli będzie to niemożliwe, w społeczności o charakterze rodzinnym.

Artykuł 24

Edukacja

7. Państwa-Strony uznają prawo osób niepełnosprawnych do edukacji. Mając na celu realizację tego prawa bez jakiegokolwiek formy dyskryminacji i na zasadach równości Państwa-Strony zagwarantują system edukacji włączającej na wszystkich etapach edukacyjnych oraz kształcenia ustawicznego ukierunkowany na:
 - a. pełny rozwój ludzkiego potencjału, poczucia godności i własnej wartości oraz wzmocnienie poszanowania dla praw człowieka, fundamentalnych swobód i różnorodności członków rodziny ludzkiej;
 - b. jak najpełniejszy rozwój osobowości, talentów i kreatywności, jak również intelektualny i fizyczny osób niepełnosprawnych;
 - c. umożliwienie osobom niepełnosprawnym efektywnego uczestnictwa w wolnym społeczeństwie.
8. Mając na celu realizację powyższego prawa Państwa-Strony zagwarantują, iż:
 - a. osoby niepełnosprawne nie będą wykluczane z powszechnego systemu edukacyjnego ze względu na swoją niepełnosprawność oraz, że dzieci niepełnosprawne nie zostaną wykluczone z bezpłatnej i obowiązkowej edukacji podstawowej i średniej z powodu swojej niepełnosprawności;
 - b. osoby niepełnosprawne będą miały dostęp do bezpłatnej podstawowej i średniej edukacji w głównym nurcie szkolnictwa na dobrym poziomie, na równych zasadach z innymi obywatelami w społeczności, w której żyją;
 - c. zostaną wprowadzone racjonalne dostosowania do indywidualnych potrzeb;
 - d. osoby niepełnosprawne otrzymają wsparcie w ramach powszechnego systemu edukacyjnego, umożliwiające ich efektywne kształcenie;
 - e. zostaną podjęte skuteczne środki z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb, mające na celu maksymalizowanie rozwoju intelektualnego i społecznego, zgodne z celem pełnej integracji.
9. Państwa-Strony umożliwią osobom niepełnosprawnym naukę życiowych i społecznych umiejętności, które ułatwią ich pełne i równoprawne uczestnictwo w edukacji i jako

- członków społeczeństwa. W tym celu Państwa-Strony podejmą stosowne kroki, w szczególności:
- a. umożliwienie nauki alfabetu Braille'a, pisma alternatywnego, powiększonego druku, wspomagających i alternatywnych sposobów, środków i formatów komunikacji, umiejętności orientacyjnych i poruszania się oraz umożliwienie funkcjonowania grup samopomocy i mentoringu;
 - b. umożliwienie nauki języka migowego i promocja tożsamości językowej społeczności osób niesłyszących;
 - c. zagwarantowanie, że edukacja osób niepełnosprawnych, a w szczególności dzieci, niewidomych, niesłyszących oraz głuchoniewidomych, będzie odbywała się w językach i za pomocą środków komunikacji najbardziej odpowiednich dla danej jednostki i w środowisku umożliwiającym maksymalny rozwój intelektualny i społeczny.
10. Aby zapewnić realizację tego prawa Państwa-Strony podejmą odpowiednie działania i zatrudnią nauczycieli, w tym nauczycieli niepełnosprawnych, wykwalifikowanych w zakresie języka migowego i/lub alfabetu Braille'a oraz zobowiązują się szkolić profesjonalistów i kadre na wszystkich etapach edukacyjnych. Szkolenie to będzie obejmować wiedzę na temat niepełnosprawności oraz wykorzystania właściwych wspomagających i alternatywnych sposobów, środków i formatów komunikacji, metod nauczania oraz w ramach szkolenia zostaną zapewnione materiały pomocnicze dla osób niepełnosprawnych.
11. Państwa-Strony zagwarantują osobom niepełnosprawnym dostęp do szkolnictwa wyższego, zawodowego, edukacji dorosłych i kształcenia ustawicznego bez dyskryminacji i na równych zasadach z innymi obywatelami. W tym celu Państwa-Strony zagwarantują racjonalne dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Artykuł 25

Zdrowie

Państwa-Strony uznają, iż osoby niepełnosprawne mają prawo do najwyższego możliwego do uzyskania standardu zdrowia bez dyskryminacji z powodu na niepełnosprawność. Państwa-Strony podejmą właściwe kroki, aby zagwarantować osobom niepełnosprawnym dostęp do usług zdrowotnych z uwzględnieniem kwestii płci, w tym rehabilitację zdrowotną. W szczególności Państwa-Strony:

- (a) Zagwarantują osobom niepełnosprawnym taki sam zakres, jakość i standard bezpłatnej lub przystępnej cenowo opieki medycznej i programów zdrowotnych jak innym obywatelom, w tym w obszarze zdrowia seksualnego i związanego z rozrodczością oraz programów zdrowia publicznego;
- (b) Zapewnią usługi zdrowotne ukierunkowane na szczególne potrzeby osób niepełnosprawnych, w tym wczesne rozpoznanie i leczenie oraz usługi ukierunkowane na minimalizowanie i zapobieganie niepełnosprawności, w tym wśród dzieci i osób w podeszłym wieku;
- (c) Zapewnią powyższe usługi zdrowotne w jak najbliższej odległości od społeczności, w których żyją osoby niepełnosprawne, również na terenach wiejskich;
- (d) Będą wymagać od osób pracujących w sektorze opieki zdrowotnej, aby zapewniły osobom niepełnosprawnym opiekę o takiej samej jakości jak pozostałym członkom społeczeństwa, w tym na zasadzie nieprzymuszonej zgody i pełnego poinformowania, między innymi poprzez podnoszenie świadomości praw człowieka, godności, autonomii i potrzeb osób niepełnosprawnych przez szkolenia i propagowanie standardów etycznych w publicznej i prywatnej służbie zdrowia;
- (e) Zakazą dyskryminowania osób niepełnosprawnych przy udzielaniu ubezpieczenia zdrowotnego oraz ubezpieczenia na życie w sytuacji, gdy takie ubezpieczenie jest dozwolone przez ustawodawstwo danego kraju i będzie ono udzielone w sposób sprawiedliwy i racjonalny;
- (f) Będą zapobiegać przypadkom odmowy - ze względu na niepełnosprawność - udzielenia opieki lub usług zdrowotnych oraz dostarczenia płynów i żywności.

Artykuł 26

Habilitacja¹ i rehabilitacja

1. Państwa-Strony podejmą skuteczne i stosowne działania, w tym poprzez organizacje samopomocowe zmierzające do umożliwienia osobom niepełnosprawnym osiągnięcia i utrzymania jak największej samodzielności, zdolności fizycznej, intelektualnej, społecznej i zawodowej oraz pełnej integracji i uczestnictwa we wszystkich aspektach życia społecznego.

¹ Habilitacja - pojęcie wywodzące się z koncepcji praw człowieka i zasad psychologii rozwojowej i psychologii uczenia się. Oznacza stały proces rozwijania umiejętności i wspierania rozwoju osób niepełnosprawnych w kierunku samostanowienia, aktywności i maksymalnie pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, celem zapewnienia jak najwyższej jakości życia. U podstaw tego procesu leży przekonanie, iż osoby niepełnosprawne mają prawo być takimi jakie są, a więc wzrastać i uczyć się we własnym tempie i na swój własny sposób [zredagowane przez: *prof. dr hab. Anna Firkowska-Mankiewicz i Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym*].

W tym celu Państwa-Strony zorganizują, wzmocnią i rozszerzą szeroko zakrojoną działalność w zakresie usług i programów rewalidacyjnych i rehabilitacyjnych, szczególnie w obszarach zdrowia, zatrudnienia, edukacji i usług społecznych, przy czym te programy i usługi:

- a. Będą realizowane na możliwie wczesnym etapie i będą oparte na wielodyscyplinarnej ocenie indywidualnych potrzeb i mocnych stron;
 - b. Będą wspierać uczestnictwo i integrację w społeczeństwie i wszelkich jego aspektach, będą dobrowolne oraz dostępne dla osób niepełnosprawnych w możliwie bliskiej odległości od ich środowisk, również w okolicach wiejskich;
2. Państwa-Strony będą promować szkolenia wstępne i ustawiczne osób zawodowo zajmujących się habilitacją i rehabilitacją oraz personelu zatrudnionego w tym obszarze.
 3. Państwa-Strony będą promować dostępność, znajomość i wykorzystanie pomocniczych urządzeń i technologii przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych, dla celów habilitacji i rehabilitacji.

Artykuł 27

Praca i zatrudnienie

1. Państwa-Strony uznają prawo osób niepełnosprawnych do pracy na równych zasadach z innymi obywatelami, w tym prawo do utrzymywania się z pracy wybranej przez siebie oraz akceptowanej na rynku pracy i w środowisku pracy, o charakterze otwartym, niewykluczającym i dostępnym dla osób niepełnosprawnych. Państwa-Strony będą chronić i promować realizowanie prawa do pracy, w tym również przez osoby, które stały się niepełnosprawne w czasie zatrudnienia i podejmować odpowiednie kroki, w tym legislacyjne, aby między innymi:
 - a. zakazać dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność w odniesieniu do wszystkich kwestii dotyczących wszelkich form zatrudnienia, w tym warunków rekrutacji, zatrudnienia, kontynuacji zatrudnienia, awansu zawodowego i warunków pracy zgodnych z zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy;
 - b. chronić prawa osób niepełnosprawnych na równych zasadach z innymi obywatelami, do sprawiedliwych i korzystnych warunków pracy, w tym do równych szans i takiego samego wynagrodzenia za pracę tej samej wartości, do bezpiecznych i higienicznych

- warunków pracy, w tym prawa do ochrony przed molestowaniem i do zadośćuczynienia za poniesione krzywdy;
- c. zagwarantować, że osoby niepełnosprawne będą mogły egzekwować swoje prawa pracy i prawa związkowe, na równych zasadach z innymi obywatelami;
 - d. umożliwić osobom niepełnosprawnym skuteczny dostęp do programów poradnictwa zawodowego i technicznego, usług związanych z zatrudnieniem oraz szkolenia zawodowego i ustawicznego;
 - e. promować szanse zatrudnienia oraz awansu zawodowego osób niepełnosprawnych na rynku pracy, jak również oferować pomoc w znalezieniu, zdobyciu, utrzymaniu pracy i powrotu do zatrudnienia;
 - f. promować szanse na samozatrudnienie, przedsiębiorczość, rozwój spółdzielni i zakładanie własnej firmy;
 - g. zatrudniać osoby niepełnosprawne w sektorze publicznym;
 - h. promować zatrudnienie osób niepełnosprawnych w sektorze prywatnym poprzez odpowiednią politykę i środki, w tym akcje afirmatywne, działania motywujące i inne;
 - i. zapewnić racjonalne dostosowanie miejsc pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych;
 - j. promować zdobywanie przez osoby niepełnosprawne doświadczenia zawodowego na otwartym rynku pracy;
 - k. promować programy, których celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym rehabilitacji zawodowej, powrotu do pracy oraz utrzymania zatrudnienia.
2. Państwa-Strony zagwarantują, iż osoby niepełnosprawne nie będą zmuszane do pracy niewolniczej czy też na zasadach poddańczej zależności oraz że będą chronione na równych zasadach z innymi obywatelami przed pracą przymusową lub obowiązkową.

Artykuł 28

Odpowiednie warunki życia i ochrona socjalna

1. Państwa-Strony uznają prawa osób niepełnosprawnych i ich rodzin do adekwatnych warunków życia, w tym należytego pożywienia, odzieży, mieszkania i do stałej poprawy warunków życia oraz podejmą odpowiednie kroki, aby zagwarantować i promować egzekwowanie tych praw bez dyskryminacji z powodu niepełnosprawności.

2. Państwa-Strony uznają prawa osób niepełnosprawnych do ochrony socjalnej oraz korzystania z tego prawa bez dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz podejmą odpowiednie kroki, aby zabezpieczyć i promować egzekwowanie tych praw, w tym kroki mające na celu:
- a. zagwarantowanie równego dostępu osób niepełnosprawnych do czystej wody oraz stosownych i dostępnych finansowo usług, urządzeń oraz innych form pomocy zaspokajających szczególne potrzeby osób niepełnosprawnych;
 - b. zagwarantowanie osobom niepełnosprawnym, a w szczególności kobietom i dziewczętom niepełnosprawnym oraz osobom starszym dostępu do programów ochrony socjalnej i programów, których celem jest ograniczanie ubóstwa;
 - c. zagwarantowanie osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom żyjącym w warunkach ubóstwa dostępu do pomocy rządowej obejmującej koszty ponoszone w związku z niepełnosprawnością, w tym do stosownych szkoleń, poradnictwa, pomocy finansowej oraz opieki zastępczej;
 - d. zagwarantowanie osobom niepełnosprawnym dostępu do programów mieszkalnictwa publicznego;
 - e. zagwarantowanie osobom niepełnosprawnym dostępu do świadczeń i programów emerytalnych.

Artykuł 29

Uczestnictwo w życiu politycznym i publicznym

Państwa-Strony zagwarantują osobom niepełnosprawnym prawa polityczne i szansę korzystania z nich na równych zasadach z innymi obywatelami oraz zobowiązują się:

- a. zapewnić osobom niepełnosprawnym możliwość pełnego i efektywnego uczestnictwa w życiu publicznym i politycznym na równych zasadach z innymi obywatelami, bezpośrednio lub poprzez dowolnie wybranych przedstawicieli, w tym szansę i prawo do głosowania i startowania w wyborach, poprzez między innymi:
 - (i) zagwarantowanie, iż procedury, udogodnienia i materiały wyborcze będą odpowiednie, dostępne, zrozumiałe i łatwe w użyciu;
 - (ii) ochronę prawa osób niepełnosprawnych do udziału w tajnym głosowaniu w wyborach i referendach publicznych, bez zastraszania oraz prawa do startowania w wyborach, pełnienia urzędów i wszelkich funkcji publicznych na wszystkich szczeblach władzy,

- jak również poprzez umożliwienie osobom niepełnosprawnym, w razie konieczności, korzystania z urządzeń pomocniczych i nowych technologii;
- (iii) zagwarantowanie osobom niepełnosprawnym swobody wyrazu woli jako wyborcom i w tym celu, w razie konieczności, udzielenie zgody na korzystanie przy głosowaniu z pomocy osoby przez nie wybranej;
- b. aktywnie promować środowisko, w którym osoby niepełnosprawne będą mogły skutecznie i w pełni uczestniczyć w życiu publicznym bez dyskryminacji i na równych zasadach z innymi obywatelami oraz zachęcać osoby niepełnosprawne do uczestnictwa w życiu publicznym, w tym do:
- (i) uczestnictwa w pozarządowych organizacjach i stowarzyszeniach związanych z życiem publicznym i politycznym kraju oraz w działalności i administracji partii politycznych;
- (ii) zakładania organizacji osób niepełnosprawnych i przystępowania do nich, jako reprezentujących osoby niepełnosprawne na szczeblach: międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym.

Artykuł 30

Uczestnictwo w życiu kulturalnym, rekreacji, zajęciach sportowych i innych formach wypoczynku

1. Państwa-Strony uznają prawo osób niepełnosprawnych do uczestnictwa na równych zasadach z innym obywatelami w życiu kulturalnym oraz podejmą stosowne działania, aby umożliwić osobom niepełnosprawnym:
- a. korzystanie z materiałów dotyczących zagadnień kultury w dostępnych formatach;
- b. dostęp do programów telewizyjnych, filmów, teatru i innych form działalności kulturalnej w dostępnych formatach;
- c. dostęp do miejsc, w których odbywają się wydarzenia kulturalne, tj. teatrów, muzeów, kin, bibliotek oraz do usług związanych z działalnością kulturalną i turystyczną, jak również, na ile jest to możliwe, dostęp do miejsc historycznych i ważnych z punktu widzenia kultury narodowej.
2. Państwa-Strony podejmą odpowiednie działania w celu umożliwienia osobom niepełnosprawnym rozwoju i korzystania ze swojego twórczego, artystycznego i intelektualnego potencjału nie tylko dla korzyści własnych, ale również dla wzbogacenia społeczeństwa.

3. Państwa-Strony podejmą odpowiednie działania, w zgodzie z prawem międzynarodowym tak, aby akty prawne dotyczące ochrony praw własności intelektualnej nie stanowiły nieracjonalnej bariery dyskryminującej osoby niepełnosprawne w dostępie do materiałów związanych ze sferą kultury.
4. Osoby niepełnosprawne będą miały prawo na równych zasadach z innymi obywatelami do wsparcia i uznania swojej szczególnej tożsamości kulturowej i językowej, w tym języków migowych i kultury osób niesłyszących.
5. Mając na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa na równych zasadach z innymi obywatelami w zajęciach rekreacyjnych, sportowych czy innych formach spędzania wolnego czasu Państwa-Strony podejmą stosowne działania, aby:
 - a. Promować i zachęcać osoby niepełnosprawne do uczestnictwa w jak najszerszym zakresie we wszystkich obszarach działalności sportowej, należącej do głównego nurtu życia społecznego;
 - b. Zagwarantować osobom niepełnosprawnym możliwość organizowania, inicjowania i uczestnictwa w działalności sportowej i rekreacyjnej skierowanej do osób niepełnosprawnych oraz zachęcać do zapewniania w tym celu środków, szkolenia i nauki, na zasadzie równości.
 - c. Zagwarantować osobom niepełnosprawnym dostęp do miejsc, w których prowadzona jest działalność sportowa, rekreacyjna i turystyczna;
 - d. Umożliwić dzieciom niepełnosprawnym uczestnictwo w zabawach i zajęciach rekreacyjnych i sportowych, w tym w zajęciach organizowanych w ramach systemu szkolnego na równych zasadach z innymi dziećmi;
 - e. Zapewnić osobom niepełnosprawnym dostęp do usług w zakresie sportu, rekreacji, turystyki i innych form spędzania wolnego czasu.

Artykuł 31

Statystyki i gromadzenie danych

1. Państwa-Strony podejmują się gromadzenia stosownych informacji, w tym danych statystycznych i pochodzących z badań, które umożliwią formułowanie i wdrażanie polityki służącej realizacji postanowień niniejszej Konwencji. Proces gromadzenia i przechowywania informacji będzie:
 - a. Zgodny z prawnie ustanowionymi zabezpieczeniami, w tym prawodawstwem dotyczącym ochrony danych, aby zapewnić poufność i poszanowanie prywatności osób niepełnosprawnych;

- b. Zgodny z normami uznanymi na arenie międzynarodowej, mającymi na celu ochronę fundamentalnych swobód i praw człowieka oraz z zasadami etycznymi, którymi należy się kierować przy gromadzeniu i wykorzystywaniu danych statystycznych.
2. Informacje zgromadzone zgodnie z niniejszym artykułem zostaną odpowiednio skategoryzowane i wykorzystane do oceny wdrożenia zobowiązań podjętych przez Państwa-Strony w ramach niniejszej Konwencji oraz do identyfikowania i podejmowania działań wobec barier stojących na drodze egzekwowania praw osób niepełnosprawnych.
3. Państwa-Strony przyjmą na siebie obowiązek rozpowszechniania tych danych statystycznych i zapewnią dostęp do nich osobom niepełnosprawnym i innym.

Artykuł 32

Współpraca międzynarodowa

1. Państwa-Strony uznają wagę współpracy międzynarodowej i promocji współpracy międzynarodowej, mającej na celu wsparcie wysiłków na poziomie poszczególnych krajów ukierunkowanych na realizację celów niniejszej Konwencji oraz podejmą stosowne i skuteczne działania w tym względzie, wspólnie z międzynarodowymi i regionalnymi organizacjami oraz organizacjami funkcjonującymi w ramach społeczeństwa obywatelskiego, a w szczególności z organizacjami osób niepełnosprawnych. W zakres tych działań mogą wchodzić między innymi:
 - a. Działania mające na celu zagwarantowanie, iż międzynarodowa współpraca, w tym międzynarodowe programy rozwoju, nie będzie wykluczać osób niepełnosprawnych i będzie dla nich dostępna;
 - b. Umożliwienie i wsparcie budowania potencjału, w tym poprzez wymianę i dzielenie się informacjami, doświadczeniami, programami szkoleniowymi i najlepszymi praktykami;
 - c. Ułatwianie współpracy w dziedzinie badań i dostępu do wiedzy naukowej i technicznej;
 - d. Udzielanie pomocy technicznej i ekonomicznej, w tym poprzez ułatwienie dostępu do technologii i dzielenie się dostępnymi i pomocniczymi technologiami oraz poprzez transfer technologii.
2. Postanowienia niniejszego artykułu pozostają bez uszczerbku dla zobowiązań podjętych w ramach niniejszej Konwencji przez każde z Państw-Stron.

Artykuł 33

Wdrożenie i monitoring na szczeblu krajowym

1. Państwa-Strony zgodnie z własnym systemem organizacyjnym desygnują co najmniej jedną komórkę w strukturach rządowych do spraw związanych z wdrożeniem niniejszej Konwencji oraz rozważą ustanowienie lub desygnację mechanizmu koordynacyjnego w ramach rządu, który ułatwi powiązane działania w różnych sektorach i na różnych szczeblach.
2. Państwa-Strony zgodnie ze swoim systemem prawnym i administracyjnym będą utrzymywać, umacniać, desygnować lub ustanawiać w ramach swoich struktur ramowy program działania, w tym co najmniej jeden niezależny mechanizm do promowania, ochrony i monitorowania działań wdrożeniowych niniejszej Konwencji. Desygnując lub ustanawiając taki mechanizm, Państwa-Strony uwzględnią zasady odnoszące się do statusu i funkcjonowania krajowych instytucji do spraw ochrony i promowania praw człowieka.
3. Społeczeństwo obywatelskie, a w szczególności osoby niepełnosprawne i reprezentujące je organizacje, będzie zaangażowane w proces monitorowania wdrażania postanowień niniejszej Konwencji i będzie w nim w pełni uczestniczyć.

Artykuł 34

Komitet Praw Osób Niepełnosprawnych

1. Zostanie ustanowiony Komitet Praw Osób Niepełnosprawnych (zwany dalej Komitetem), który będzie spełniał poniżej wymienione funkcje.
2. W chwili wejścia w życie niniejszej Konwencji, Komitet będzie się składał z dwunastu ekspertów. Po dodatkowych sześćdziesięciu ratyfikacjach lub przystąpieniach do Konwencji, członkowsko w Komitecie zwiększy się o sześciu członków, osiągając maksymalną liczbę osiemnastu członków.
3. Członkowie Komitetu będą występować we własnym imieniu oraz reprezentować wysokie normy etyczne, kompetencje i doświadczenie w obszarze objętym niniejszą Konwencją. Przy nominacji swoich kandydatów zachęca się Państwa-Strony do uwzględnienia postanowienia zawartego w artykule 4 ust. 3 niniejszej Konwencji.
4. Członkowie Komitetu będą wybierani przez Państwa-Strony z uwzględnieniem zasady równomiernego podziału geograficznego, reprezentacji różnych form kultur i głównych

systemów prawnych, oraz zrównoważonej reprezentacji płci i uczestnictwa ekspertów wybranych spośród osób niepełnosprawnych.

5. Członkowie Komitetu będą wyłaniani w tajnym głosowaniu z listy osób nominowanych przez Państwa-Strony spośród ich obywatelami, na spotkaniach Konferencji Państw-Stron. Na tych spotkaniach, podczas których reprezentanci dwóch trzecich Państw-Stron będą stanowić kworum, do Komitetu zostaną wybrane te osoby, które otrzymają największą liczbę głosów i absolutną większość głosów przedstawicieli Państw-Stron obecnych i biorących udział w głosowaniu.
6. Wstępne wybory będą zorganizowane nie później niż sześć miesięcy po wejściu w życie niniejszej Konwencji. Przynajmniej cztery miesiące przed datą każdego wyborów, Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych prześle list do Państw-Stron z zaproszeniem do przedstawienia nominacji w ciągu dwóch miesięcy. Sekretarz Generalny następnie przygotuje listę nominowanych tą drogą osób, w porządku alfabetycznym, z wyszczególnieniem Państwa nominującego danego kandydata, a następnie przedłoży ją Państwom-Stronom niniejszej Konwencji.
7. Członkowie Komitetu będą wybierani na okres czterech lat. Członkom Komitetu przysługuje prawo jednokrotnego ubiegania się o drugą kadencję. Jednakże kadencja sześciu z wszystkich członków wybranych w czasie pierwszych wyborów zakończy się z upływem dwóch lat. Bezpośrednio po pierwszych wyborach, nazwiska tych sześciu członków zostaną wyłonione w drodze losowania przez przewodniczącego spotkania, o którym mowa w ustępie 5 niniejszego artykułu.
8. Wybór kolejnych sześciu członków zostanie dokonany w ramach zwyczajnych wyborów, zgodnie z odpowiednimi postanowieniami niniejszego artykułu.
9. W razie śmierci lub rezygnacji członka komisji lub deklaracji z jego/jej strony, iż z jakiegoś powodu nie może już dłużej wykonywać swoich obowiązków, Państwo które nominowało tego członka wyznaczy kolejnego eksperta, który będzie posiadał wymagane kwalifikacje i spełniał wymagania określone w postanowieniach niniejszego artykułu, aby sprawował tę funkcję do końca kadencji.
10. Komitet ustanowi własne procedury postępowania.

11. Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych zapewni odpowiedni personel i udogodnienia konieczne do skutecznego sprawowania funkcji Komitetu w ramach niniejszej Konwencji oraz zwoła jego wstępne zebranie.
12. Za aprobatą Generalnego Zgromadzenia członkowie Komitetu otrzymają wynagrodzenie ze środków Narodów Zjednoczonych, na warunkach określonych przez Zgromadzenie, z uwzględnieniem wagi obowiązków Komitetu.
13. Członkom Komitetu będą przysługiwać udogodnienia, przywileje i immunitety takie, jakie przysługują ekspertom w trakcie misji na rzecz Narodów Zjednoczonych, określone w odpowiednich sekcjach Konwencji dotyczącej przywilejów i immunitetów Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 35

Sprawozdania Państw-Stron

1. Każde Państwo-Strona przedłoży Komitetowi poprzez Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych obszerne sprawozdanie dotyczące działań podjętych celem realizacji zobowiązań określonych niniejszą Konwencją oraz postępu, jaki dokonał się w Państwie-Stronie w rezultacie tych działań w ciągu dwóch lat od wejścia w życie niniejszej Konwencji.
2. Następnie Państwa-Strony będą przedkładać kolejne sprawozdania przynajmniej co cztery lata oraz na prośbę Komitetu.
3. Komitet podejmie decyzję co do wytycznych stosownych do treści sprawozdań.
4. Państwo-Strona po przedłożeniu Komitetowi obszernego wstępnego sprawozdania nie jest zobowiązane do powtarzania informacji w nim zawartych w kolejnych sprawozdaniach. Przygotowując sprawozdania dla Komitetu Państwa-Strony powinny stosować zasady jawności i uczciwości oraz mieć wzgląd na postanowienie zawarte w artykule 4 ust. 3 niniejszej Konwencji.
5. Sprawozdania mogą wskazywać na trudności i czynniki oddziałujące na stopień realizacji zobowiązań podjętych w ramach niniejszej Konwencji.

Artykuł 36

Analiza treści sprawozdań

1. Treść każdego sprawozdania będzie dokładnie rozpatrywana przez członków Komitetu, którzy będą formułować pod adresem Państw-Stron sugestie i ogólne zalecenia stosownie do treści sprawozdań. Państwo-Strona może odpowiedzieć na nie przesyłając Komitetowi informacje, jakie uważa za stosowne. Komitet może zwrócić się do Państw-Stron z prośbą o dalsze informacje odnośnie wdrożenia postanowień niniejszej Konwencji.
2. Jeśli Państwo-Strona znacznie przekroczy termin składania sprawozdania, Komitet może je zawiadomić o potrzebie dokonania wglądu w proces wdrażania postanowień niniejszej Konwencji w tym Państwie, na podstawie dostępnych Komitetowi wiarygodnych informacji w razie, gdy sprawozdanie nie zostanie złożone w ciągu trzech miesięcy po przesłaniu tego zawiadomienia. Komitet zaprosi Państwo-Stronę, o którym mowa do uczestnictwa w powyższej kontroli. W sytuacji, gdy Państwo-Strona przedłoży sprawozdanie w odpowiedzi na zawiadomienie, wówczas zostaną zastosowane postanowienia ustępu 1 niniejszego artykułu.
3. Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych udostępni wszystkie sprawozdania Państwom-Stronom.
4. Państwa-Strony upubliczniają sprawozdania w swoich krajach oraz umożliwią dostęp do sugestii i ogólnych zaleceń poczynionych co do treści tych sprawozdań.
5. Komitet, jeśli uzna to za właściwe, przekaze specjalistycznym agencjom, funduszom i programom Narodów Zjednoczonych, jak również innym kompetentnym organom sprawozdania Państw-Stron wraz z ewentualnymi spostrzeżeniami i zaleceniami poczynionymi przez Komitet, aby odnieść się do zawartych w nich prośb o poradę techniczną lub pomoc.

Artykuł 37

Współpraca pomiędzy Państwami-Stronami a Komitetem

1. Każde Państwo-Strona będzie współpracować z Komitetem oraz udzielać pomocy jego członkom w realizacji ich mandatu.
2. W relacjach z Państwami-Stronami Komitet będzie uwzględniał sposoby i metody umacniania zdolności Państw do wdrażania postanowień niniejszej Konwencji, w tym w drodze współpracy międzynarodowej.

Artykuł 38

Relacje Komitetu z innymi organami

Dbając o skuteczne wdrożenie niniejszej Konwencji oraz o zachęcanie do współpracy międzynarodowej w sferze objętej niniejszą Konwencją:

- a. specjalistyczne agencje i inne organy Narodów Zjednoczonych będą miały prawo do reprezentacji w sytuacji, gdy będzie rozpatrywane wdrażanie tych postanowień Konwencji, które wchodzą w zakres ich mandatu. Komitet może zaprosić specjalistyczne agencje i inne kompetentne organy, gdy uzna to za właściwe do udzielenia porady eksperckiej dotyczącej wdrażania postanowień Konwencji, wchodzących odpowiednio w zakres ich mandatu. Komitet może zaprosić specjalistyczne agencje i inne organy Narodów Zjednoczonych, aby przedstawiły sprawozdania z wdrażania Konwencji w obszarach wchodzących w zakres ich działalności;
- b. Komitet, w ramach wypełniania swojego mandatu będzie się konsultować, jeśli będzie taka potrzeba, z innymi odpowiednimi organami powołanymi w drodze traktatów dotyczących praw człowieka, mając na celu osiągnięcie spójności ich wytycznych, sugestii i ogólnych zaleceń, aby uniknąć powielania i częściowego pokrywania się działań w ramach wypełniania swoich funkcji.

Artykuł 39

Sprawozdanie Komitetu

Komitet będzie przedstawiał sprawozdanie ze swojej działalności Zgromadzeniu Ogólnemu oraz Radzie Gospodarczej i Społecznej co dwa lata i będzie mógł formułować sugestie oraz ogólne zalecenia w oparciu o analizę sprawozdań i informacji otrzymanych od Państw-Stron. Te sugestie i ogólne zalecenia zostaną zawarte w sprawozdaniu Komitetu wraz z komentarzami Państw-Stron, jeśli takie zaistnieją.

Artykuł 40

Konferencje Państw-Stron

1. Państwa-Strony będą odbywać regularne spotkania w ramach Konferencji Państw-Stron, aby rozważyć zagadnienia związane z procesem wdrażania niniejszej Konwencji.
2. Nie później niż w sześć miesięcy po wejściu niniejszej Konwencji w życie, Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych zwoła Konferencję Państw-Stron. Kolejne spotkania będą zwoływane przez Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych co dwa lata lub decyzją Konferencji Państw-Stron.

Artykuł 41

Depozytariusz

Depozytariuszem niniejszej Konwencji będzie Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 42

Podpis

Niniejsza Konwencja będzie otwarta do podpisu dla Państw-Stron i regionalnych organizacji integracyjnych w siedzibie Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku z dniem 30 marca 2007 r.

Artykuł 43

Zgoda na związanie się niniejszą Konwencją

Niniejsza Konwencja podlega ratyfikacji przez Państwa sygnatariuszy i formalnemu zatwierdzeniu przez regionalne organizacje integracyjne. Każde Państwo i regionalna organizacja integracyjna niebędące sygnatariuszami Konwencji będą mogły do niej w dowolnym momencie przystąpić.

Artykuł 44

Regionalne organizacje integracyjne

1. „Regionalna organizacja integracyjna” oznacza organizację utworzoną przez suwerenne państwa danego regionu, której państwa należące do tego regionu przekazały kompetencje w zakresie spraw regulowanych niniejszą Konwencją. Organizacje te poinformują w swoich dokumentach, w których formalnie zatwierdzą niniejszą Konwencję lub zadeklarują przystąpienie do niej o stopniu swoich kompetencji w odniesieniu do kwestii regulowanych przez niniejszą Konwencję. Następnie zawiadomią depozytariusza o wszelkich znaczących zmianach w zakresie swoich kompetencji.
2. Odniesienia do „Państw-Stron” w niniejszej Konwencji stosują się do takich organizacji w zakresie ich kompetencji.
3. Żadne dokumenty złożone przez regionalną organizację integracyjną nie będą brane pod uwagę dla celów artykułu 45 ust. 1 oraz artykułu 47 ust. 2 i 3.
4. Regionalne organizacje integracyjne, w zakresie swoich kompetencji, mogą skorzystać z prawa do głosowania na Konferencji Państw-Stron, z liczbą głosów równą liczbie swoich państw członkowskich, będących stronami niniejszej Konwencji. Regionalna organizacja integracyjna nie może korzystać z prawa głosu, jeśli skorzysta z niego któreś z jej państw członkowskich i vice versa.

Artykuł 45

Uprawomocnienie się Konwencji

1. Niniejsza Konwencja wejdzie w życie trzydziestego dnia po złożeniu dwudziestego dokumentu ratyfikacyjnego lub akcesyjnego.
2. Dla każdego Państwa lub regionalnej organizacji integracyjnej ratyfikujących, formalnie zatwierdzających lub przystępujących do Konwencji po złożeniu dwudziestego dokumentu ratyfikacyjnego lub akcesyjnego, Konwencja wejdzie w życie trzydziestego dnia po złożeniu przez to Państwo lub organizację swojego dokumentu.

Artykuł 46

Zastrzeżenia

1. Nie dopuszcza się żadnych zastrzeżeń do niniejszej Konwencji, które są niezgodne z jej celem.
2. Zastrzeżenia mogą zostać wycofane w dowolnym momencie.

Artykuł 47

Poprawki

1. Każde Państwo może zaproponować dokonanie poprawek do niniejszej Konwencji i przedłożyć ich propozycję Sekretarzowi Generalnemu Narodów Zjednoczonych. Sekretarz Generalny przekaze proponowane poprawki Państwom-Stronom z prośbą o powiadomienie o ich ewentualnym poparciu dla zwołania konferencji w celu rozpatrzenia proponowanych poprawek i podjęcia decyzji co do ich wprowadzenia. W przypadku, gdy w ciągu czterech miesięcy od przekazania informacji o proponowanej poprawce przynajmniej jedna trzecia Państw-Stron będzie za zwołaniem konferencji, Sekretarz Generalny zwoła konferencję pod auspicjami Narodów Zjednoczonych. Wszelkie poprawki przyjęte przez większość dwóch trzecich Państw-Stron, obecnych i biorących udział w głosowaniu, zostaną przedłożone przez Sekretarza Generalnego Zgromadzeniu Ogólnemu do zatwierdzenia, a następnie do akceptacji wszystkim Państwom-Stronom.
2. Poprawka przyjęta i zatwierdzona zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu wejdzie w życie trzydziestego dnia po tym jak liczba złożonych dokumentów potwierdzających akceptację poprawki osiągnie dwie trzecie liczby Państw-Stron według stanu na dzień przyjęcia poprawki. Następnie, poprawka wejdzie w życie w każdym Państwie-Stronie trzydziestego

dnia po złożeniu przez te państwa swoich dokumentów akceptacyjnych. Poprawka będzie obowiązywać tylko w tych krajach, które ją zaakceptowały.

3. Jeśli Konferencja Państw-Stron w drodze konsensusu tak zdecyduje, poprawka przyjęta, zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu, który odnosi się wyłącznie do artykułu 34, 38, 39 i 40, wejdzie w życie dla wszystkich Państw-Stron trzydziestego dnia od momentu, gdy liczba dokumentów akceptacyjnych osiągnie dwie trzecie liczby Państw-Stron według stanu na dzień przyjęcia poprawki.

Artykuł 48

Wypowiedzenie

Państwo-Strona może wypowiedzieć niniejszą Konwencję zawiadamiając o tym na piśmie Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych. Wypowiedzenie nabiera mocy w rok od dnia otrzymania zawiadomienia przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 49

Przystępny format

Tekst niniejszej Konwencji będzie dostępny w przystępnych formatach.

Artykuł 50

Autentyczność tekstów

Teksty arabski, chiński, angielski, francuski, rosyjski i hiszpański niniejszej Konwencji są w równym stopniu autentyczne. Na dowód powyższego, niżej podpisani Pełnomocnicy, upoważnieni do tego przez rządy swoich krajów, złożyli podpisy pod niniejszą Konwencją.

Protokół Fakultatywny do Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych

Artykuł 1

1. Państwo-Strona niniejszego Protokołu uznaje kompetencje Komitetu Praw Osób Niepełnosprawnych w zakresie przyjmowania i rozpatrywania doniesień bezpośrednio lub w imieniu osób lub grupy osób podlegających jurysdykcji tego państwa, które podają się za ofiary naruszenia przez to Państwo-Stronę któregokolwiek z praw wymienionych w Konwencji.
2. Komitet nie przyjmuje doniesienia, które dotyczy Państwa-Strony niniejszej Konwencji, niebędącego stroną niniejszego Protokołu.

Artykuł 2

Komitet nie przyjmuje doniesienia w sytuacji, gdy:

- a. doniesienie jest anonimowe;
- b. doniesienie stanowi naruszenie prawa do przedstawiania zawiadomienia lub pozostaje w sprzeczności z postanowieniami Konwencji;
- c. ta sama sprawa została już przez Komitet rozpatrzona lub też dobiegł końca bądź trwa jeszcze proces rozpatrywania jej w ramach innej procedury międzynarodowego dochodzenia lub rozstrzygania;
- d. nie zostały wyczerpane wszystkie środki zaradcze dostępne w kraju, chyba że zastosowanie tych środków nadmiernie się przedłuża lub nie rokuje nadziei na skuteczną pomoc;
- e. doniesienie jest w oczywisty sposób bezpodstawne lub niewystarczająco uzasadnione;
- f. fakty, o których mowa w doniesieniu, zaistniały przed wejściem w życie niniejszego Protokołu w odniesieniu do danego Państwa-Strony, chyba że miały one miejsce także po wejściu Protokołu w życie.

Artykuł 3

Komitet poinformuje drogą poufną właściwe Państwo-Stronę o każdym doniesieniu przedstawionym mu w ramach niniejszego Protokołu. W ciągu sześciu miesięcy powiadomione Państwo-Strona przedstawi Komitetowi w formie pisemnej wyjaśnienia lub stwierdzenia informujące o sprawie i ewentualnie o środkach zaradczych przez nie podjętych.

Artykuł 4

1. W dowolnym momencie po przyjęciu doniesienia a przed orzeczeniem o jego słuszności, Komitet może przekazać danemu Państwu-Stronie do pilnego rozpatrzenia prośbę, by Państwo-Strona zastosowało tymczasowe środki zaradcze niezbędne do tego, by uniknąć ewentualnej nieodwracalnej szkody dla ofiary bądź ofiar przypuszczalnego pogwałcenia praw.
2. Skorzystanie przez Komitet z opcji wynikającej z ust. 1 nie oznacza orzeczenia o akceptowalności bądź słuszności doniesienia.

Artykuł 5

Komitet rozpatruje doniesienia przedstawione w ramach niniejszego Protokołu na posiedzeniach zamkniętych. Po rozpatrzeniu zawiadomienia Komitet przekazuje zainteresowanemu Państwu-Stronie oraz autorowi doniesienia swoje opinie na jego temat wraz z ewentualnymi zaleceniami.

Artykuł 6

1. Jeżeli Komitet otrzyma wiarygodne informacje wskazujące na poważne bądź systematyczne łamanie przez Państwo-Stronę praw wymienionych w Konwencji, zwróci się on do Państwa-Strony z prośbą o współpracę przy ocenianiu tych informacji i w tym celu także o przedstawienie uwag na ich temat.
2. Uwzględniając ewentualne uwagi przedstawione przez dane Państwo-Stronę oraz wszelkie inne wiarygodne dostępne sobie informacje, Komitet może wyznaczyć jednego bądź kilkoro swych członków, by przeprowadzili dochodzenie i przekazali mu niezwłocznie jego wyniki. W wypadku, gdy otrzymano upoważnienie i zgodę Państwa-Strony, w ramach dochodzenia można również odbyć wizytę na jego terytorium.
3. Po rozpatrzeniu wyników takiego dochodzenia Komitet przekazuje te wyniki danemu Państwu-Stronie wraz z wszelkimi komentarzami i zaleceniami.
4. W ciągu sześciu miesięcy od daty otrzymania tych wyników, komentarzy i zaleceń przekazanych przez Komitet, dane Państwo-Strona winno przedstawić Komitetowi swoje uwagi.
5. Dochodzenie takie prowadzone jest w sposób poufny i na każdym etapie postępowania Państwo-Strona proszone jest o współpracę.

Artykuł 7

1. Komitet może zwrócić się do Państwa-Strony z prośbą o dołączenie do sprawozdania przedstawionego w ramach artykułu 35 Konwencji szczegółów na temat wszelkich środków podjętych w odpowiedzi na dochodzenie przeprowadzone w ramach artykułu 6 niniejszego Protokołu.
2. Po upływie sześciomiesięcznego okresu, o którym mowa w artykule 6 ust. 4, Komitet może zwrócić się do danego Państwa-Strony z prośbą o przedstawienie mu informacji na temat środków podjętych w odpowiedzi na to dochodzenie.

Artykuł 8

Każde Państwo-Strona w chwili podpisywania lub ratyfikowania niniejszego Protokołu bądź przystępowania do niego może oświadczyć, że nie uznaje kompetencji Komitetu, o których mowa w artykule 6 i artykule 7.

Artykuł 9

Depozytariuszem niniejszego Protokołu będzie Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 10

Niniejszy Protokół będzie otwarty do podpisu dla sygnatariuszy Konwencji: Państw-Stron i regionalnych organizacji integracyjnych w siedzibie Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku od dnia 30 marca 2007 r.

Artykuł 11

Niniejszy Protokół może zostać podpisany przez każde Państwo, które podpisało lub ratyfikowało Konwencję bądź do niej przystąpiło. Podlega on formalnemu zatwierdzeniu i podpisaniu przez regionalne organizacje integracyjne, które formalnie zatwierdziły lub przystąpiły do Konwencji. Do niniejszego Protokołu może w dowolnym momencie przystąpić każde Państwo lub regionalna organizacja integracyjna, które ratyfikowały lub formalnie zatwierdziły Konwencję bądź do niej przystąpiły, a które nie podpisały Protokołu.

Artykuł 12

1. „Regionalna organizacja integracyjna” oznacza organizację utworzoną przez suwerenne państwa danego regionu, której państwa należące do tego regionu przekazały kompetencje w

zakresie spraw regulowanych niniejszą Konwencją i niniejszego Protokołu. Organizacje te poinformują w swoich dokumentach, w których formalnie zatwierdzą niniejszą Konwencję i Protokół lub zadeklarują przystąpienie do nich, o stopniu swoich kompetencji w odniesieniu do kwestii regulowanych przez niniejszą Konwencję i Protokół. Następnie zawiadomią depozytariusza o wszelkich znaczących zmianach w zakresie swoich kompetencji.

2. Odniesienia do „Państw-Stron” w niniejszym Protokole stosują się do takich organizacji w ramach ich kompetencji.
3. Żadne dokumenty złożone przez regionalną organizację integracyjną nie będą brane pod uwagę dla celów artykułu 13 ust. 1 oraz artykułu 15 ust. 2 i 3.
4. Regionalne organizacje integracyjne, w zakresie swoich kompetencji, mogą skorzystać z prawa do głosowania na spotkaniu Państw-Stron, z liczbą głosów równą liczbie swoich państw członkowskich, będących stronami niniejszego Protokołu. Regionalna organizacja integracyjna nie skorzysta z prawa głosu, jeśli skorzysta z niego któreś z jej państw członkowskich i vice versa.

Artykuł 13

1. Niniejszy Protokół wchodzi w życie trzydziestego dnia od daty złożenia u Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych dziesięciu dokumentów ratyfikacji bądź przystąpienia.
2. W odniesieniu do każdego Państwa-Strony lub regionalnej organizacji integracyjnej, które ratyfikowały lub formalnie zatwierdziły niniejszy Protokół bądź przystąpiły do niego po tym, jak wszedł on w życie, nabiera on mocy prawnej trzydziestego dnia od daty złożenia przez to Państwo-Stronę lub organizację integracyjną własnego instrumentu ratyfikacji, potwierdzenia bądź przystąpienia.

Artykuł 14

1. Nie dopuszcza się żadnych zastrzeżeń do niniejszego Protokołu, które są niezgodne z jego celem.
2. Zastrzeżenia mogą zostać wycofane w dowolnym momencie.

Artykuł 15

1. Każde Państwo-Strona może wysunąć propozycję wprowadzenia poprawki do niniejszego Protokołu i przedłożyć ją Sekretarzowi Generalnemu Narodów Zjednoczonych. Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych przekazuje wówczas Państwom-Stronom wszelkie

proponowane poprawki z prośbą o powiadomienie o ich ewentualnym poparciu dla zwołania konferencji w celu rozpatrzenia proponowanych poprawek i podjęcia decyzji, co do ich wprowadzenia. W przypadku, gdy w ciągu czterech miesięcy od przekazania informacji o proponowanej poprawce, przynajmniej jedna trzecia Państw-Stron będzie za zwołaniem konferencji, Sekretarz Generalny zwoła konferencję pod auspicjami Narodów Zjednoczonych. Wszelkie poprawki przyjęte przez większość dwóch trzecich Państw-Stron, obecnych i biorących udział w głosowaniu zostaną przedłożone przez Sekretarza Generalnego Zgromadzeniu Ogólnemu do zatwierdzenia, a następnie do akceptacji wszystkim Państwom-Stronom.

2. Poprawka przyjęta i zatwierdzona zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu wejdzie w życie trzydziestego dnia po tym jak liczba złożonych dokumentów potwierdzających akceptację poprawki osiągnie dwie trzecie liczby Państw-Stron według stanu na dzień przyjęcia poprawki. Następnie, poprawka wejdzie w życie w każdym Państwie-Stronie trzydziestego dnia po złożeniu przez te państwa swoich dokumentów akceptacyjnych. Poprawka będzie obowiązywać tylko w tych krajach, które ją zaakceptowały.

Artykuł 16

Państwo-Strona może wypowiedzieć niniejszy Protokół zawiadamiając o tym na piśmie Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych. Wypowiedzenie nabiera mocy w rok od dnia otrzymania zawiadomienia przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 17

Tekst niniejszego Protokołu będzie dostępny w przystępnych formatach.

Artykuł 18

Teksty arabski, chiński, angielski, francuski, rosyjski i hiszpański niniejszego Protokołu są w równym stopniu autentyczne. Na dowód powyższego, niżej podpisani Pełnomocnicy, upoważnieni do tego przez rządy swoich krajów, złożyli podpisy pod niniejszym Protokołem.